

Γιώργος Ζερβός

Σκέψεις πάνω στη μουσική της Μεσογείου σήμερα, με αφετηρία την κληρονομιά της ευρωπαϊκής πρωτοπορίας

Στην παρούσα ομιλία θα προσπαθήσουμε να δείξουμε την ιστορική συνέχεια των αναζητήσεων και των προσπαθειών νοηματοδότησης των κινημάτων του μοντερνισμού, όπως αυτά εμφανίζονται, αρχικά από τα τέλη του 19ου έως τις αρχές του 20ού αιώνα, κατά τη διάρκεια –ιδιαίτερα– του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα και, τέλος, της σύγχρονης μοντερνικότητας (τέλη του 20ού και αρχές του 21ου αιώνα), μοντερνικότητα η οποία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «νέα μοντερνικότητα» ή ακόμη και «μεταμοντέρνα μοντερνικότητα». Κύριο χαρακτηριστικό της μουσικής του 20ού αιώνα –που αφορά όχι μόνο στο μοντερνισμό, αλλά και σε ένα μέρος του μεταμοντερνισμού–, από τον Debussy, τον Schoenberg, τον Stravinsky και τον Bartók έως τον Varèse, τον Webern και τον Messiaen και από τον Ξενάκη, τον Boulez και τον Ligeti έως τον Cage, τον Feldman και τον Reich, είναι η δημιουργία νέων ηχητικών κόσμων, νέων μουσικών χώρων και νέων χρονικοτήτων, τις περισσότερες φορές τελείως διαφορετικών μεταξύ τους ως προς τις αισθητικές κατευθύνσεις και τις χρησιμοποιούμενες τεχνικές σύνθεσης. Η συνεισφορά των συνθετών της ευρωπαϊκής περιφέρειας, αλλά και εκείνων της λεκάνης της Μεσογείου, είναι η επένδυση αυτών των νέων χώρων και χρονικοτήτων με μια μεσογειακού –θα λέγαμε– τύπου αισθαντικότητα και ευαισθησία, οι οποίες «λειαίνουν» το χώρο και το χρόνο του κλασικού μοντερνισμού. Στην τελευταία περίπτωση, οι παραδόσεις έρχονται πολλές φορές να ενσωματωθούν άμεσα ή έμμεσα στην ευρωπαϊκή παράδοση, διευρύνοντας τις αισθητικές προοπτικές και τις τεχνικές σύνθεσης της νέας αυτής μοντερνικότητας. Ο βαθμός της επιτυχούς ενσωμάτωσης στοιχείων από τις τοπικές παραδόσεις –όπου επιχειρείται κάτι τέτοιο– και η κριτική αντιμετώπιση των επιτευγμάτων των κινημάτων του μοντερνισμού, αλλά και του μεταμοντερνισμού, αποτελούν πάντοτε απαραίτητες προϋποθέσεις για την επανανοηματοδότηση και κοινωνικοποίηση της περιπέτειας της σύγχρονης μουσικής του 20ού και 21ου αιώνα.